

't is nooit saai!

Werk en leven van 30 brandweermensen

Deel 2: 1980 -2008
en uitrukken die je altijd bijblijven

't is nooit saai!

Werk en leven van 30 brandweermensen

Diana van Oort

Deel 2: 1980 -2008
en uitrukken die je altijd bijblijven

De foto op bladzijde 2 is van Rob Jastrebski. Brand Rietendakschool 25 december 1996.

ISBN: 9789402190564

© Diana van Oort

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

Voor deze uitgave zijn de gegevens met grote zorgvuldigheid verzameld en zoveel mogelijk gecontroleerd. Niettemin is het mogelijk dat er onjuistheden voorkomen.

Trefwoorden:

Brandweer – geschiedenis – oral history – Utrecht – ambulance – brand – ademlucht – vrijwillige brandweer – bot-team – posttraumatische stressstoornis (PTSS) – hulpverlening – brandweer duiken – watersnoodramp – treinramp Harmelen – team – dodelijk ongeval William Brouwer – ongeval Vief Rowe – ongeval Jaap In de Betouw junior – Cor de Brandweerman - preventie

Voorwoord

Het heeft even geduurd voordat dit boek er ligt, maar het resultaat mag er wezen. Twee delen waarin 30 brandweerlieden vertellen over hun werk en leven bij de brandweer Utrecht. Dit boek is ook een eerbetoon aan Quinta van Reedt Dortland, de eerste vrouw in Nederland die ruim twintig jaar beroeps was en de mensen van de brandweer die dat mogelijk maakten. Zo lastig als ze het Quinta in het begin maakten als eerste brandweervrouw, zo gemakkelijk hebben ze het mij gemaakt om dit boek te schrijven. Mijn dank aan een ieder die zijn of haar vertrouwen gaf en openhartig zijn of haar verhaal vertelde. Velen hielpen mij ook om nieuwe mensen te vinden. Mijn dank gaat uit naar Co Hahn, Lucas van 't Hek, Arie de Leeuw, Theo Steffens, Henk Brakband, Ries de Vos, Jaap In de Betouw, Kees van Rooijen, Roel Patist, Wim van der Lee, Jan van den Akker, Jan Bakker, Wim van Merkestein, Vief Rowe, Peter van der Westen, Sam van Druten, Willem den Uijl, Huub Steins, Fred de Vos, Frans Sluyk, Bernard Brosi, Cees van Dijk, Ronald Boer, Steef Verweij, Jaap In de Betouw junior, Cor Kraaijenhagen, Quinta van Reedt Dortland, Erika Hooft, Abdellah Ouazade, Mimoun El Bakkali en tot slot aan Gerard de Vries van de vrijwilligers van Zuilen. Sommigen hebben de publicatie van dit boek helaas niet mee mogen maken.

Er hangt bij de brandweer een ‘wij zijn familie’ sfeer, die ik op mijn werk niet kende. Het was apart om te merken dat ik door mijn toenmalige relatie met Quinta ineens deel uitmaakte van die heel eigen wereld. Dat was voor mij een bijzondere en aangename ervaring, waarvan ik veel heb geleerd.

Mijn vader zorgde ervoor dat een deel van de grappige verhalen die verteld werden, vertaald zijn naar leuke strips. Hierdoor krijgt de bron van mijn creativiteit een plek in dit boek.

Daarnaast wil ik mijn vrienden en familie bedanken die jarenlang tot vervelends toe naar mijn enthousiaste verhalen over dit boek hebben moeten luisteren. En ja, eindelijk is het er dan.

Mijn dank gaat tot slot uit naar mijn uitgever voor Deel 1 Piet Hoving en zijn vrouw Mieke Janssen. Zij hebben er ondanks alles voor gezorgd dat Deel 1 is uitgegeven en ze hebben daarnaast deels het voorwerk voor Deel 2 gedaan.

Diana van Oort

Inhoud

Voorwoord	5
------------------------	---

Inleiding	11
------------------------	----

1980-1989

Hé, is dat een vrouw?	13
Brandweer landelijk	13
Stichting Brandweeropleidingen Nederland	14
Beroeps en vrijwilligers	15
Brandweer Utrecht	16
Van slaapzaal naar slaapkamer	16
Kleding	17
Ondernemingsraad	17
Commandantkeuze	17
Maaltijdvergoeding	20
Verplicht stellen 55 jaar FLO	21
OR Acties 7 – 13 november 1985	22
Aannamebeleid: eerste vrouwen	24
Eerste vrouwen	25
Opleiding	26
Een grote familie?	30
Werken voor het geld	30
Appèl	30
Nieuwe collega's: wat moeten we met de vrouwen?	31
Thuis & verlof	43
Brand	44
Risico's	45
Andere werkzaamheden	47
Schouwburgdienst	47
Controle uitgaansgelegenheden	47
Chauffeursdiensten	48
Team	48

Samenwerking & saamhorigheid	48
Als vrouw in een team	50
Verandering van functie	54
Officieren	57
Vrijwilligers	59
Commandanten	60
1981-1991 Jaap van der Wolff	
Bijzondere uitrukken	62
Portretten	
Cor Kraaijenhagen	18
Quinta van Reedt Dortland	26

1990-1999

Bezuinigen, bezuinigen, bezuinigen	70
Brandweer Utrecht	70
Financiën	70
Slaapzaal	72
Eten	72
Aannamebeleid: eerste Marokkanen	73
Opleiding	73
Marokkanen kunnen niet duiken	74
Een grote familie?	76
Steeds minder van vader op zoon	77
Een eigen plek	80
Thuis	85
Brand	86
Risico's	87
Afstoten taken: ambulancedienst & eigen onderhoud	90
Team	95
Samenwerking	95
Eigenschappen	96
Veranderingen in de organisatie	97
Bijzondere uitrukken	99
Portretten	
Erika Hooft	78
Abdellah Ouazade	82
Mimoun El Bakkali	88

2000-2008

Vernieuwingen	103
Kader: Vuurwerkkramp Enschede	103
Kader: Cafébrand Volendam	104
Brandweer landelijk	106
Opwaardering preventie	106
Nieuwe roosters - niet meer voor het leven	106
Brandweer Utrecht	107
Posten	107
Woensdag, wasdag	107
Ondernemingsraad	107
Volcontinu	110
Aannamebeleid	110
Geschiktheid bepalen	111
Opleiding	114
Kader: William Brouwer - duikongeval met dodelijke afloop	116
Een divers gezelschap	134
Vrouwen horen erbij	134
Allochtonen hebben hun draai gevonden	138
Thuis	139
Brand	139
Aanvalstactiek	139
Speciale omstandigheden	141
Risico's	143
Hulpverlening	145
Duiken	146
Preventie	147
Kleine pyromaantjes opvoeden	147
Halt	148
Team	149
Saamhorigheid	149
Samenwerking	151
Ouderen en veranderingen	153
Jongeren nemen hun plek in	155
Van brandwacht naar brandmeester	157
Officieren	159
Vrijwilligers	162
Kader: Brandweerman Cor – preventie	163

Omgaan met moeilijke gebeurtenissen

Uitrukken die je altijd bijblijven	168
Stressvolle gebeurtenissen	169
Het zal mijn kind toch niet wezen?	169
Wachten op je eerste dode?	170
Bekenden als slachtoffer	172
Zelf getuige zijn van een ongeval	174
Achteraf contact met het slachtoffer	175
Collega's als slachtoffer	177
Kader: Quinta van Reedt Dortland – ongeval	178
Ongevallen van collega's tijdens het werk	183
Zelf veroorzaker van een ongeval	184
Kader: Peter van der Westen – betrokken bij dodelijk ongeval	184
Reacties op stress	190
Identificatie	191
Gevoelens van hulpeloosheid, woede en schuld	195
Schrikreacties	195
Lichamelijke reacties	197
Copingstrategieën	199
Emotioneel afsluiten	199
Sociale steun binnen het team	202
Ondersteuning oudere collega's	206
Brandmeester	207
Sociale steun van het thuisfront	210
Het positieve in het werk blijven zien	214
Humor	217
Soms is de emmer vol	223
Naar Santiago na hartklachten	225
Burn out	226
Na pensioen	229
Bedrijfsopvangteam	232
Een brandweerman -vrouw is ook maar een mens	232
Bedrijfscultuur	233
Inzet bij vrijwillige korpsen	238
Werkwijze bot-team	239
Inzet Bot-team, ervaringen betrokkenen	252
Verandering werkwijze bot-team	256

Bot binnen de organisatie van nu	259
PTSS	260
Posttraumatische stressstoornis	260
Acute stressstoornis	262
Alcoholmisbruik	262
Geraadpleegde literatuur	264
Over de auteur	265
Colofon	266

Inleiding

‘Je moet die verhalen van de oudjes eens opschrijven, voordat ze er niet meer zijn. Ik kan me nauwelijks voorstellen dat ze dat hebben meegemaakt, ik dacht eerst dat ze fantaseerden, als ze vertelden dat ze het hooi van de matrassen moesten verwisselen met een handkar.’

Deze bijna terloopse opmerking van hoofdbrandwacht Quinta van Reedt Dortland was de aanleiding tot het schrijven van dit boek. Het was de ideale nieuwe uitdaging waarnaar ik op zoek was. Daarnaast was ik nieuwsgierig, nieuwsgierig naar hun verhalen, nieuwsgierig wat ze mij over hun leven als brandweerman en een enkele -vrouw konden vertellen. Je hoort verhalen over moeilijke klussen, ziet de vermoeidheid, maar wat gebeurt er nou werkelijk en hoe zit het met de (familie) cultuur van de brandweer. Ik was aangenaam verrast door het gemak waarmee ik verwelkomd werd en door het vertrouwen dat me gegeven werd. Ik geloof niet dat een dik boek in twee delen is wat Quinta in gedachten had, namelijk een paar verhalen, maar goed, zaken kunnen uit de hand lopen.

Wat voor hun een 'gewoon', alledaags is, is het voor ons, niet-brandweermensen niet. Je ziet wel eens wat op de televisie, maar hoe het voelt, ruikt en hoort, weet je niet. Sommige vragen roepen ook verbazing op: weet je dat dan niet? Niet dus.

Er is veel veranderd in de Nederlandse samenleving sinds de eerste door mij geïnterviewde brandweerman in dienst kwam. Ook de brandweer is veranderd. Allerlei ontwikkelingen laten hun sporen na, of misschien ook weer niet. Van een stoere, macho Utrechtse mannenfamilie, naar een veel diverser gezelschap waar ook een enkele vrouw en allochtoon een plekje vindt en waar praten over (vervelende) ervaringen niet langer taboe is. Toch veranderen sommige zaken niet. Het blijft een zowel fysiek als mentaal zwaar beroep, waar vertrouwen in en op elkaar van levensbelang is. Het blijft ook een groep mensen die van een dolletje houdt en niet gemakkelijk stilzit. Zitvlees kweken zit niet in hun aard. Het blijven kwajongens en kwameiden, welke leeftijd ze ook hebben. Ik ken geen plek waar je ineens eieren door de lucht ziet vliegen, waarna grinnikend de troep wordt opgeruimd. Zijn de talrijke geintjes het afreageren van de spanning die het werk met zich meebrengt en het gegeven dat je 24 uur op elkaar lip zit, of voelen juist kwajongens en kwameiden zich aangetrokken tot werken bij de brandweer? Een bekende kip-ei vraag waarop ik het antwoord schuldig moet blijven. Duidelijk is wel dat de 'geintjes' een onlosmakelijk onderdeel van de brandweercultuur zijn. Zeg dan ook nooit 'dat durf je niet' tegen een brandweerman of -vrouw! De grenzeloosheid van het vak, vind je namelijk ook terug in de geintjes.

Dit boek vertelt de verhalen van de door mij geïnterviewde brandweerlieden. Wie zij zijn, wat voor werk ze doen, onder welke omstandigheden en hoe zij omgaan met 'de uitrukken die je altijd blijven'.

Diana van Oort

1980-1989

Hé, is dat een vrouw?

De oliecrisis van 1979 veroorzaakte een economische terugval in de wereld. Het grootste deel van de jaren tachtig wordt een strikte bezuinigingspolitiek gevoerd. Na 1985 begon het herstel van de economie. In 1980 gaf koningin Juliana het koningschap over aan haar oudste dochter, Beatrix, wat gepaard ging met een hevig kroningsoproer. De eerste pc's kwamen beschikbaar. Grotere bedrijven en overheidsinstellingen gingen gebruikmaken van intranet. De eerste onderlinge verbindingen van verschillende intranetten in de VS met behulp van het al langer bestaande ARPANET ontstonden: het begin van het internet. Cd's, videorecorders en de walkman werden populair. Het Hiv-virus werd ontdekt. Op 9 november 1989 viel de Berlijnse muur. Dit luidde het einde in van het Oostblok.

Brandweer landelijk

Op grond van de Brandweerwet van 1985 werden alle Nederlandse gemeenten verplicht een gemeentelijke brandweerorganisatie op te richten en deel te nemen aan een regionale brandweer. Het doel van de regionale brandweer is het instellen van een regionale alarmcentrale, het beheren en verdelen van gemeenschappelijk materieel en het voorbereiden op (grote) incidenten en rampen. De regionale brandweer maakt deel uit van een veiligheidsregio.

Tegelijkertijd kwam er een Rampenwet, waarin de regionale brandweren de opdracht kregen om de grootschalige rampenbestrijding mogelijk te maken. Dat was nodig, omdat de oorlogshulporganisatie Bescherming Bevolking (BB) werd opgeheven. De BB beschikte voor het geval de derde wereldoorlog zou uitbreken over grote voorraden hulpgoederen en geneeskundig materiaal. Dat ging over naar de brandweerregio's. De geneeskundige hulpverlening werd een taak van de Gemeentelijke Gezondheidsdiensten. Men begon met de reorganisatie van de geneeskundige hulpverlening, waarbij moderne inzichten in medische hulp een rol speelden. Cees van Dijk: 'De Bescherming Bevolking werd opgeheven en die taak ging naar de brandweer. Dat was zeker in het begin best hectisch, want er werd van je verwacht dat je daar op ingespeeld was, terwijl je van tevoren wist dat die echte grote rampenbestrijding mogelijk nooit voor zou komen. Maar je moest wel proberen om je op die taak voor te bereiden.'

Stichting Brandweeropleidingen Nederland

Er kwamen nieuwe opleidingen. Huub Steins: 'Grote veranderingen kwamen vooral toen de Stichting Brandweeropleidingen Nederland met totaal nieuwe opleidingen begon. Je kreeg de wet dat mensen vakdiploma's moesten hebben. Toen konden wij hier niet meer vanaf de vloer onderbrandmeester worden. In het begin van de jaren tachtig kregen we pas het eerste kader dat landelijke diploma's haalde. Vroeger werd je pas hoofdbrandwacht als je acht jaar in dienst was. Dat was veel te lang. Als iemand na drie jaar nog niet bewezen had dat hij goed is, werd hij het na acht jaar ook niet. Dat hebben we teruggebracht naar vijf jaar. Met alle opleidingen die ze moesten volgen, moest iemand binnen vijf jaar zijn hoofdbrandwachtpapieren hebben en dan moest je hem ook bevorderen. Anders had het geen zin. Financiën speelden een grote rol. Huub Steins: 'Je had een budget en dat betekende dat je bijvoorbeeld een maximaal aantal hoofdbrandwachten mocht hebben. Anders ging je over de salarispost heen. Dat moest apart aangevraagd en doorgerekend worden. Daar zat veel meer aan vast dan men dacht. Daarbij kwam dat de administrateur die er vanaf het begin zat, meer aan de gemeentekant zat, dan aan de brandweerkant. Ik kwam er later achter dat hij het een eer vond om aan het eind van het jaar geld over te houden. Dan kreeg hij een klap op zijn schouder, maar wij moesten aan alle kanten heel bekrompen bezig zijn. Er is een periode geweest dat ze zelfs de spijkers recht sloegen om ze opnieuw te gebruiken. Als er wat geschilderd moest worden, moesten de oude kwasten opnieuw gebruikt worden. Allemaal van dat kruimelwerk, terwijl waar het eigenlijk om ging, kon je niet voor elkaar krijgen, want je had te weinig personeel. Metaal is begonnen dat aan te pakken en ik heb daar later ook statistische diagrammen van gemaakt. We kwamen veel mensen tekort, waardoor we enorme verlofoverschotten kregen. Dat werd later na de arbeidstijdverkortingen heel normaal. We gingen van 62 naar 57 uur. Ze namen allerlei wetten aan, maar de mensen die erbij hoorden, kreeg je niet. We moesten het kostendekkend maken. Voor elk advies en voor elke vergunning kreeg je geld en als je een bepaald bedrag had, kon je een formatieplaats betalen. Maar in Utrecht hingen wij met bijvoorbeeld onze voorschriften van de brandweer aan de bouwvergunningen vast. Dus die leges gingen naar de bouw- en woningdienst. Wij hadden dus bijna geen inkomsten. Nog gekker was dat ze in de periode daarvoor ervan uitgingen dat de brandweer als er geen brand was, niks te doen had, dus werkzaamheden konden doen. In feite moesten de mensen overdag hand- en spandiensten voor het onderhoud van het gebouw verrichten en daarnaast oefenen en trainen. Het heeft heel lang geduurd voordat wij die werkzaamheden voor derden eruit mochten gooien, want dat waren inkomsten. Wij verdienden met het leveren van ambulancechauffeurs en alle andere zaken, ongeveer 10% terug. Dat was heel veel. Wij werden zo uitgeknepen dat in onze totale begroting als je materiaal en alles meerekende, een arbeidsplaats in mijn periode, 150.000 gulden kostte. Dat heb ik met ondernemersverenigingen van het industrie-terrein vergeleken en die zaten bijna een ton hoger. Het gekke was, materiaal kreeg je wel altijd. Een autohoogwerker van een miljoen aanschaffen kon, want dat was noodzakelijk. Ik

heb wel drie keer een nieuwe helm gehad. Daar moest je extra kredieten voor aanvragen. Het is altijd een vechtmentaliteit geweest. Later toen we een ander type manager als administrateur kregen, werd het heel anders. Die was heel gemakkelijk. Ook de subsidie voor de personeelsvereniging werd elk jaar stilzwijgend verhoogd. Meneer Broers heeft er tot de jaren negentig gezeten, toen kwam Broeks. Dat was een jongere vent die ook computers heeft ingevoerd. Dat was laat, maar dat kwam omdat die andere dat tegenhield. Broeks had een HBO opleiding. Niks ten nadele van iemand die alleen MULO heeft, maar hij was niet meegegroeid. Hij kon misschien fantastisch boekhouden, maar zo'n administratie moest je automatiseren.'

Niet iedereen was blij met deze landelijke benadering. Kees van Rooijen: 'Vroeger werd je intern opgeleid voor perslucht en maskerdrager. Naderhand moest iedereen nog een rijks examen doen. De Arbowet stelde dat. Maar de brandweer Utrecht had de verantwoording voor zijn mensen. Die had zijn eigen instructeurs, ze hadden eigen apparatuur. Wat wilde je nog meer? Die mensen moesten ook examens doen, maar dan intern. Als jij het niet kon, kwam je niet door dat examen heen.'

Opleidingen standaardiseren heeft voor- en nadelen aldus Kees van Rooijen: 'We hadden de chauffeursopleiding. Je had je rijbewijs, maar je werd voor de ambulance als chauffeur opgeleid. Als je genoeg ervaring had, werd je voor chauffeur pompbediener opgeleid. Nu zijn er speciale chauffeursdiploma's voor de brandweer, maar ik vind dat eigenlijk een blamage tegenover de mensen van vroeger. Alsof ze het niet goed hebben gedaan. Alles moet met papiertjes. Nederland loopt mank met zijn papiertjes. Dat is met die Arbowet ook, ze kunnen het zo zwaar maken dat er niet meer mee te werken is. Alles slaat een beetje door.'

Er was een zekere weerzin tegen het 'halen van papiertjes'. Jan Bakker: 'Wat is het voordeel van papiertjes? Ik weet dat er instructeurs zijn en die mensen krijgen hun diploma brandwacht tweede klas en ze hebben nog nooit een straal met water in hun handen gehad. Ze hebben alles geleerd wat op het examen gedaan moet worden. Wat heb je aan zo'n klote diploma? Daar heb je toch helemaal geen donder aan? Je leidt ze op tot brandweerman, niet voor een diploma.'

Beroeps en vrijwilligers

De opleidingen werden in de jaren tachtig centraal geregeld en er was geen verschil in opleiding meer tussen de vrijwilligers en de beroeps. Theo Steffens: 'In de jaren tachtig werd de les- en leerstof voor beroeps en vrijwilligers gelijkgetrokken, net als de examens. Ze kunnen doen en laten wat ze willen in brandweer Nederland, maar de vrijwilligers kunnen ze onder geen enkele voorwaarde missen. Het dreigt wel eens tussen wal en schip te geraken. Ze moeten zoveel oefenen, opleidingen en examens doen, dat het voor een

vrijwilliger een hele grote opgave is geworden. Daarnaast hebben ze ook met de Arbowet te maken.’

De regiovorming speelde een rol in de snelheid waarmee de integratie tot stand kwam. Theo Steffens: ‘Het ging in versneld tempo nadat die regio’s gevormd werden. Eerst waren ze veel kleiner. Vanuit het ministerie wilden ze de regiovorming niet verplicht stellen. Ga het maar proberen, probeer ze warm te krijgen voor samenwerking, gelijke opleidingen, en zo is dat van de grond gekomen. Vandaar dat de regio’s steeds groter werden. Het met zachte hand de boel bij elkaar te krijgen, heeft in deze omgeving zeer zeker gewerkt. Daarna is de uitmonstering hetzelfde geworden en toen stond de vrijwillige brandweer ook veel meer open voor samenwerking.’

Brandweer Utrecht

Er is veel veranderd in de loop der jaren. Theo Steffens: ‘Ik heb daar weinig van gemerkt. Er kwamen steeds weer meer andere dingen bij, maar dat werd allemaal wel weer opgevangen. Dat moest wel, want daar werd je op afgerekend. De personeelsbeoordelingen zijn gekomen. Ik heb een hele periode meegemaakt dat die er niet waren. Maar de brandweer werd rond de jaren tachtig vanuit het stadhuis gekozen om daar een proefproject van te maken. Daar zat altijd de persoon in kwestie bij, de brandmeester van dienst en een van de officieren. Ik heb het een tijdje gedaan, dan zat er iemand van personeelszaken bij. Later is de officier er afgehaald, de mensen die beoordeeld werden, vonden het minder prettig, want wat als nadeel boven tafel kwam, zat gelijk bij de leiding. Dat was het grote probleem. Vaak losten we dingen onderling op, maar soms kon het niet. Soms waren het extreme gevallen en zeiden we: “Daar gaan we niet mee verder.” Dat kon van alles zijn: het niet in de groep liggen, of dat ze grote fouten hadden gemaakt. Het is niks beter of slechter geworden, het is altijd zo geweest en het zal altijd zo blijven. Er waren figuren die had ik het liefst een knal gegeven en nooit meer terug gezien. Maar dat kon gelukkig niet. Je kon ze naar een andere post sturen, maar dan zadelde je een ander met de ellende op. Als ze op de ene post niet functioneerden, functioneerden ze ook niet op de andere. Zo heb ik het altijd ervaren.’

Van slaapzaal naar slaapkamer

De slaapzalen maakten langzaam plaats voor eigen kamers. Kees van Rooijen: ‘De eerste keer dat wij aparte kamers hadden, was op post Oost. Dat beviel goed en dat wilde het personeel op de andere posten ook. Maar het kostte veel geld. Daar moest over vergaderd worden en er moest krediet worden aangevraagd. Het heeft eventjes geduurd voordat het rond was. Het maken van de kamertjes werd in eigen beheer gedaan. Commandant Van der Wolff hield een enquête met de vraag: wie wil er op een grote zaal en wie wil er privé? Hij

vertelde later: “Het is niet voor te stellen, maar alle ouderen willen op de grote zaal en de jongeren willen apart.”

De eerste vrouwen moesten op aparte kamers. Quinta van Reedt Dortland: ‘Centrum had kamers met twee bedden, maar ook met enkele bedden. Alleen Noord had nog een slaapzaal. Daar kon ik dus niet heen. Daar was discussie over. Ik zei dat ik dan wel vroeger naar bed ging. Dat heb ik een keer gedaan en de mannen deden daar moeilijk over. Ik ging op de brandmeesterkamer liggen, maar dat scheen ook niet te kunnen. Nu krijgen we door de Arbowet aparte douches op Oost. Het is een ruimte met cabines, maar er komen steeds meer vrouwen bij en de grap is, dan zijn er een stuk of acht douches voor de mannen, maar één douche voor de vrouwen. Bij mij zit ook een vrouw in de ploeg. Dat is leuk, veel vrouwen. Geinig.’

Kleding

Cees van Dijk: ‘Ik vind die duffelse jakken van vroeger veel chiquer staan dan dat plumpe pak van tegenwoordig. Het zijn allemaal Michelin mannetjes. Ik was de laatste die in die vormeloze overall wilde. Ik vind het a. geen gezicht en b. het is niet om te werken. Ik maakte al heel snel een situatie mee waarbij ik er in mijn duffelse jak en broek gezond uitkwam, terwijl anderen de hele nacht in het ziekenhuis lagen met warmtestuwing, hoewel we alledrie hetzelfde hadden gedaan.’

Ondernemingsraad

Commandantkeuze

Ries de Vos was voorzitter van de OR en praatte mee over de keuze voor een nieuwe commandant: ‘Van der Wolff was mijn laatste commandant. Hij had ontzaggelijke mazzel, als je daarvan mag praten, dat zijn voorganger overleed. Hij was voorhanden en ik heb er zelf mee ingestemd. Er kwam een commissie die meepraatte over de profielschets van een commandant. Die heb ik gemaakt. Er waren meer sollicitanten onder andere Sandwijk. Burgemeester Vonhoff gaf iedereen een nummer om in te spreken. Toen ik aan de beurt was, werd hij gebeld, want hij zou commissaris van de koningin in Groningen worden. Ik moest dus even wachten met mijn verhaal totdat hij terugkwam. Hij wilde mij horen, want ik zat bij de brandweer. De anderen waren van de gemeente. Ze vielen Van der Wolff aan op zijn rapportages aan de gemeente. Dat was fout en kinderspel. In zulke dingen was hij niet bedreven. Dat is een heel ander vak. Maar het gaat niet om hoe het geschreven staat, maar wat er in staat. Ik heb een verhaal gehouden om hem te promoten. Ik heb een verhandeling gehouden dat de Utrechtse bevolking niet zit te wachten op een netjes geschreven briefje, maar op iemand die kan handelen. Toen zei de burgemeester: “Zo mag ik het horen.” Hij was ook een man van hupsakee, geen gezeur. Van der Wolff werd de

Cor Kraaijenhagen

Geboortedatum	05-05-1954
Geboorteplaats	Utrecht
Datum in dienst	december 1980
Datum uit dienst	april 2009
Opleiding	LTS, machinebankwerker, Dr. Philipsschool
Functie	Hoofdbrandwacht
Activiteiten binnen de brandweer	Bot-team, acht, negen jaar, instructeur, preventie
Andere activiteiten	Cor de brandweerman: preventie-activiteiten

Waarschijnlijk een van Nederlands bekendste brandweermannen is Cor Kraaijenhagen. Met zijn shows trekt hij het hele land door om volwassenen en kinderen te wijzen op de gevaren van brand en ze te leren wat ze aan brandpreventie kunnen doen. Ook schreef hij mee aan een boek over brandpreventie. Ik heb een van zijn shows bezocht en was onder de indruk van het gemak waarmee hij zijn boodschap brengt en ook kinderen weet te bereiken en te boeien. Ook de media weten hem te vinden en regelmatig geeft hij zijn professionele visie op zaken rondom brandpreventie.

Voordat hij als brandweerman in Utrecht ging werken, werkte hij in andere plaatsen bij de brandweer: Phillips Hilversum brandweer 1972, Luchtmacht militaire dienst Hessigs Oldendorf brandweer 1973-1975, Phillips Hilversum brandweer 1975-1980. Maar hij wilde naar Utrecht en in 1980 lukte dit. 'Voor 1980 had ik al wel eens gesolliciteerd, maar toen waren ze voorzien. Ik moest het nog maar eens proberen en in 1980 is het gelukt. Ondanks dat het wat minder is de laatste jaren, qua organisatie, qua rompslomp, heb ik daar een hele hoop goeie jaren gehad, het is een stuk van mijn leven.'

Voor Cor Kraaijenhagen was het een jongensdroom. 'In mijn tijd wilde je als jongetje van vier jaar bij de politie of bij de brandweer en ik wilde bij de brandweer. Daarbij kwam dat mijn opa en oma op de Groeneweg woonden, bij post West. Als de brandweer moest uitrukken, rende ik naar boven en zat ik met mijn neus tegen de ramen geplakt. Dan hoorde ik die sirene, dat vond ik prachtig.'

Zijn moeder overleed na een ziekte van twee jaar toen hij dertien jaar oud was. De zorg voor zijn twee jongere zusjes kwam deels bij hem terecht, aangezien zijn vader werkte.

Zorgen voor anderen is een rode draad in zijn leven en heeft zijn beroepskeuze ook bepaald en zeker de gedrevenheid voor zijn preventiewerk. ‘Het mooie van het vak is, dat het afwisselend is. Je bent niet alleen in dienst van de organisatie, maar ook van de gemeenschap. Je bent hulpverlener in de breedste zin van het woord. Branden blussen, auto te water, beknellingen, je komt altijd voor verrassingen te staan en je moet mensen helpen. Ik ben een sociaal iemand. Ik kom op voor de zwakken in onze samenleving. Als brandweerman kan ik daar mijn steentje aan bijdragen. Daarnaast is het ook een sportieve uitdaging. Het is een fascinerend beroep. Ik heb van alles gedaan, ik ben duiker geweest, brandbestrijder, hulpverlener, ik zit in het bot-team, heb sportles gegeven en mensen aangenomen. Ik ben iemand die overal zijn neus in steekt, wil zorgen voor mensen en het vak uitdragen.’

Hij is hoofdbrandwacht gebleven, aangezien het destijds vermoedelijk lang zou duren voordat hij aan de beurt zou zijn om brandmeester te worden. ‘Toen ben ik mijn sportpapieren gaan halen en ik ben sportinstructeur geworden. Dat vind ik hartstikke leuk. Sport is mijn lust en mijn leven. Een goede lichamelijke conditie is van groot belang voor een brandweerman. Je moet van het ene moment op het andere 200% arbeid verrichten in warmte en kou. 's Nachts tussen drie en vier, vier en vijf, is het lichaam in totale rust en dan gaat de bel. Dan moet je meteen 200% actief zijn. Het hart krijgt een opdonder. Een goede conditie is erg belangrijk voor je veiligheid, net als kennis. Je moet weten wat je doet en niet als een blind paard die brand inlopen. Die combinatie maakt je een goede brandweerman of -vrouw. Naarmate je ouder wordt, moet je dat goed in de gaten houden. Ik loop elke dag 15 km hard, dat is mijn hobby. Men zegt dat een brandweerman gemiddeld niet ouder wordt dan 65 jaar. Nou hoop ik het wel en daarom wil ik mijn conditie op peil te houden en proberen gezond te leven.’

Langzaam neemt hij afscheid van zijn brandweer. Makkelijk is dat niet voor hem. ‘Ik denk dat ik alles ga missen. Ik vind het leuk, omdat ik nog veel andere dingen erbij doe. Die dingen ga je des te leuker vinden en de rest wordt wat ‘belastender’. Als ze dat uit mijn mond horen, zeggen ze: “Je hebt nog zo’n goede conditie.” Wat ik ook zal missen is de kameraadschap. Het is zo lang je leven. Ik heb geen hekel aan mijn werk. Ik heb alleen een hekel aan het verouderen en daar moet ik straks gehoor aan geven, of ik wil of niet. Ik kan straks die jongens echt niet meer aan. Er zijn veranderingen die je gaan irriteren. De hele maatschappij verandert, de brandweer verandert. Langzaam neem je daar afscheid van. Daar ben ik me van bewust, maar het doet wel zeer. Ik ben iemand die vanaf de dag dat ik binnenkwam tot nu, steeds probeer op te bouwen. De brandweer zit in mijn hart, het is niet alleen mijn werk. Dat zie je veranderen en dat hou je niet tegen. Je kunt wel proberen te sturen. Tot er een paar maanden terug een collega naar me toe kwam: “Cor, luister eens jochie, het is jouw brandweer niet meer.” Toen dacht ik: ja dag! Maar hij heeft in feite gelijk. Ik wil niet zeggen dat het beter was, maar het was anders. Ik probeer dat nog vast te houden, omdat het nog een deel van mijn leven is. Als ik dingen zie die fout gaan, dan ga ik daar echt tegenin. Een ander zei: “Maak je niet druk joh, dat jaartje nog.” Maar dat is onzin,

ik zit er nog. Dat is niet dat jaartje, dat zijn die 35 jaar ervoor geweest. Ik ben niet bij de brandweer gaan werken met een houding van ik doe mijn werk en meer niet. Nee, ik heb mensen aangenomen, in Sportbeleid gezeten, EHBO, preventie. Ze vragen me nu voor bureau Halt. Dat siert me dan weer om dat te doen. Ik zit nog volop in de organisatie. Dat zal het moeilijkste zijn om straks los te laten. Het is een leefpatroon. Eenderde van je leven zit je bij de brandweer. Je deelt lief en leed met elkaar, ondanks het feit dat er ook problemen zijn. Dat zal moeten slijten.'

Ook zijn afscheid zal in het teken staan van fysieke fitheid. 'Als ik wegga en gezond ben, wil ik hardlopend alle posten af. 40 km lopen maakt me niet uit, dat doe ik nu ook. Dan wil ik de jongens nog even gedag zeggen. Met begeleiding misschien van een paar jonge mensen. Laten zien: die oude die gaat, die kan nog zat. Dan heb ik mijn periode van begin tot het eind, als volwassene fysiek afgesloten. Dan is mijn taak volbracht. Zo zit ik in elkaar; nooit de kantjes eraf gelopen, het minste ziekteverzuim, en daar heb ik vrede mee. Later komt er wel een receptie, omdat ik met verschillende andere instanties gewerkt heb, zoals de brandwondenstichting, preventie, GGD, mijn collega's, oud-collega's, televisiewerk. Daar ga ik niet aan voorbij, dat is een deel van je leven en daar ga je mee verder.'

Zijn preventiewerk gaat door, dus hij hoeft zich niet te vervelen. 'Het is in feite al ingevuld. Heb je dat niet, dan heb je een probleem. Ik ben nog steeds brandweerman Cor met praktijkervaring. Dat zal wel iets afnemen, maar ik hoef mijn oor maar te luister te leggen en ik heb 36 - 37 jaar ervaring. Of ik er nog zin in heb, is een tweede, maar ik denk het wel. Ik ben nu al gevraagd om instructies te geven en lezingen te houden.'

nieuwe commandant. Hij heeft me nooit een bedankbriefje gegeven, maar hij wist ook niet wat ik gezegd had.'

Maaltijdvergoeding

Ries de Vos maakte zich sterk voor een maaltijdvergoeding. Dat ging niet zonder slag of stoot: 'Ik vond het altijd onzin dat als een brandweerman 's avonds zat te eten en de claxon ging, hij ging en wanneer hij tweeënhalf uur later terugkwam, er een prakje koud eten stond. Dan gingen de jongens een broodje of Chinees halen, maar dat waren extra kosten. Ik zei tegen de jongens dat daar geen moer van klopte. We moesten over een maaltijdvergoeding praten. "Daar komt toch niks van terecht", zeiden ze dan. "Nou, als je het niet probeert, weet je het niet." Eerst deed je dat intern. Daar zeiden ze: "Niks ervan!" Dan moest je verder en er kwam een vergadering bij de brandweer met lui van de gemeente erbij. Toen kwam er een briefje dat er geen mogelijkheid was om brandweermensen een maaltijdvergoeding te geven. "Dan doen we het anders" zei ik, "we houden een vergadering op het stadhuis." Mijn commandant Van der Wolff zei: "Hou het wel netjes op het stadhuis." Ik zei: "Wij blijven net zo netjes als de tegenpartij." We zaten allemaal aan een

lange tafel met microfoons erop. Ook de vakbonden waren ingelicht. Er zat zo'n wethouder van Personeelszaken die zei: "Je geeft toch geen extra geld uit." Ik zei: "Nee, maar laten we eens een voorbeeld nemen. Zelf onze koffie maken, zetten, serveren, alles doen we zelf, zonder dat het betaald wordt. Als ik hier kijk: ik zie een mannetje van het kantoor daar zitten. Daar komt een mevrouw aan met een wagentje, schenkt koffie in, suiker erbij. Hij moet tussen de middag eten. Ik weet wat hij eet, hij eet lekker. Biefstukje met alles wat erbij hoort." Zei de man: "Ja, maar de Vos jongen, dit is tegen kostprijs." "Oh, maar nou weet ik het", zei ik tegen hem. "Dan stapt hij om 12.00 uur op de fiets en gaat hij bij de melkboer een pakje boter halen, bij de slager een biefstukje enzovoort. Dan komt hij terug bij het keukentje en gaat hij dat bakken. Die vrouw of man die dat moet doen, doet dat echt niet voor niks, die hebben een behoorlijk salaris. Dan kost dat biefstukje heel wat meer." Afijn, dat was allemaal uitgesproken. Het duurde ongeveer twee uur en toen zei de man van het CNV tegen mij: "Nou de Vos wat jij nou gezegd hebt, zou ik nooit gedaan hebben." "Nee", zei ik: "Ik merk dat je helemaal niks gezegd hebt en je bent toch onze betaalde man. Je hebt niks gezegd!" De man van de Abvakabo zei: "Ik weet niet hoe je erop kwam, maar ik vind het hartstikke goed!" Drie maanden na dato kwam er bericht dat de maaltijdvergoeding alsnog was toegekend. Dus ik pakte de telefoon en belde die vent van het CNV op: "Heb je het al gehoord van die maaltijdvergoeding?" Hij zei: "Dat is toch afgewezen?" "Ik mag je geruststellen, ik heb het hier voor me liggen, maar het is toegewezen. Maar ik meen dat jij tegen me zei dat je nooit zou zeggen wat ik gezegd heb. Nou, ik ben blij dat je niks gezegd hebt." Het was in feite mijn leven om dat soort dingen te doen. Of ik nou hier zat of elders.'

Verplicht stellen 55 jaar FLO

Een ander punt dat ter sprake kwam, was het verplicht stellen van de 55 jarige FLO regeling. Ries de Vos: 'Toen we dat bespraken heb ik gezegd: "Jongens je moet het verplicht stellen, zoals in Amsterdam en Den Haag. Dat geeft vastigheid. Dat is heel wat anders dan dat je vrijblijvend met 55 jaar weg kunt." Dat is er nooit van gekomen, omdat een deel niet wilde, die wilden dat uniform tot hun 60ste jaar aanhouden. Er waren er teveel uniformziek. Dan doe je er niks aan. Dat heb ik ze altijd verweten.'

Wim van der Lee: 'Als ze langer blijven, is dat verkeerd. Dan schuift het niet door. Want als iemand weggaat, kan een ander daardoor bevorderd worden.'

Hij kreeg een eigen ruimte. Ries de Vos: 'Op het laatst had ik via de OR een eigen afdeling op Centrum. Je moest een aparte locatie hebben met een telefoon en dat kreeg ik onmiddellijk. Van der Wolff kwam bij mij op mijn kantoortje. Als hij wat wilde weten zei hij: "Hoe doen we dat?" Ik was voor mijn gevoel altijd redelijk, om dat met hem te bespreken, zonder dat ik geweld deed aan het werk van de voorzitter. Dat ging meestal goed. Bij mijn afscheid heeft hij in zijn betoog gezegd dat hij altijd goed met mij heeft samengewerkt.'

Bijzondere uitspraken

Zo sterk als Donselaar

Wim van Merkestein: 'Bij een melkfabriek had je een vrij smalle ingang en daar kon geen vrachtwagen naar binnen, maar een jochie dacht naar binnen te kunnen, met als gevolg dat hij met zijn hoofd tussen de deurstijl en de vrachtauto kwam. Wat doen we? Terug rijden was niks. Brandweer erbij. Hoe doen we dat jongens? Wachten op hydraulisch gereedschap duurde te lang, want dan moest er een aparte wagen komen. "Wacht", zei Donselaar. Hij ging met zijn rug tegen de vrachtwagen staan, tussen de deur aan dezelfde kant en dan tegen de muur en hij duwde zo de vrachtwagen opzij. Hij duwde hem door zijn vering heen en toen konden ze het jochie eruit beuren. Hij ging ook met een aambeeld van 80 kg even wandelen. Hé kunnen jullie dit ook?'

Toen Ries de Vos wegging, werd Wim van der Lee voorzitter. 'Wij hebben altijd met de commandant overlegd. Dat gebeurt nog. Alleen een OR is iets scherper, iets beter dan een medezeggenschap-commissie (MC). Ik was lid van de MC met zes anderen. Er was weinig belangstelling voor. Toen Rinus de Vos afscheid nam als voorzitter, heb ik de zaak overgenomen. Hij en de anderen vonden dat ik het beste alles kon verwoorden. Dat is in een stemming besloten. Ik probeerde het zo goed mogelijk te doen en dat hoorden ze in de vergadering. Durf je zo'n baas te benaderen of niet. Sommigen liepen de zaak op te stuwen en zeiden dan heel weinig en trokken zich terug. Dat deed ik niet. Ik heb ook mijn best gedaan om voor het geheel te denken, niet voor mezelf. Daar moest je mee uitkijken, want je maakte er geen vrienden mee. Je was de woordvoerder en moest naar zo'n baas. Dan dachten zij dat het wel meeviel, maar dan viel het

toch tegen en was jij de boeman. Daar moest je boven staan. Mijn gedachtegang was: moet je luisteren je kunt doen wat je wilt, maar je krijgt me niet van mijn stoel. Ik heb het met verve gedaan. Ik ben een jaar of vijf voorzitter geweest en een jaar of drie daarvoor lid, dus zo'n acht jaar in totaal.'

OR Acties 7 – 13 november 1985

Er werd een landelijke actie georganiseerd om de onregelmatigheidstoeslag te verhogen en de plaatselijke korpsen kwamen in actie. Wim van de Lee was voorzitter van de OR. De toeslag was al jaren 120 gulden per maand. Amsterdam ging voor zo'n 400 gulden. Uiteindelijk werd het 370 gulden per maand. Zoals vaker het geval was, gingen de acties in Amsterdam van start. Wim van der Lee: 'De eerste was Amsterdam. Den Haag, Rotterdam en Utrecht hadden de afspraak dat we erachter aan kwamen. Je kreeg allerlei verschillende acties van korpsen. Ze hebben onder andere het stadhuis onder het schuim gezet. Daar hebben wij ons niet mee bezig gehouden. Dat was spul dat de burger betaalde en dat kostte veel geld. Dat stonden zij te verklooiën. Het was wel ludiek en wij hebben er over nagedacht, maar zover is het nooit gekomen. We hadden de hoofdpst Zuid bezet. We hadden de zaak geblokkeerd met auto's bij de hoek van de Damstraat, bij de Jaarbeurs en daar hadden we een brandweerbandje, met Wout Engel, Ruud Bakker en Rinus de Vos. Die

zaten boven op zo'n vrachtwagen, dat was hartstikke gezellig. De brandweer liep de polonaise. Dat was een hele belevenis.'

Het loopt wel los in Utrecht, dachten burgemeester Vos van Gortel en de commandant.

Wim van der Lee: 'De gemeente, de burgemeester en ook onze commandant verwachtte niet dat we meededen. Er was van tevoren overlegd en Van der Wolff zei tegen de burgemeester: "Dat doen mijn jongens niet". Maar de jongens deden het dus wel. Dat was voor hem een schok. Maar wij vonden het allemaal een normale zaak.'

Niemand behalve het uitrukpersoneel kon de kazerne in. Ook de commandant werd geweigerd. Wim van der Lee: 'Onze commandant, dat was vervelend in het begin, kwam heel triomfantelijk binnen op Zuid. We hadden een receptie en die werd door ons bemand en hij stuurde zo commandant Van der Wolff weg. Dat wist ik niet, want we zaten achter. Dus hij belde me op, hij wilde contact houden. Hij vond het verschrikkelijk dat hij eruit gezet was. Hij vroeg of we naar het Vredenburg wilden komen voor een gesprek, want hij wilde de toestand weten. De commandant wilde ruggespraak houden en ons aan het werk zetten. Mevrouw Vos van Gortel kwam 's avonds met Lith de Jeude, de voorzitter van de VNG. Vooral in het begin wist je niet wat er op je afkwam. Dat waren spannende momenten, waarbij de burgemeester ons aan wilde zetten om wel te gaan werken. Onze commandant had zelfs gezegd dat we het van Amsterdam zouden overnemen. Daar voelden wij niks voor. We kregen van Amsterdam te horen: "Als jullie bij Abcoude zijn, staan jullie stil en gaan de banden kapot." Dat hebben we verteld, wij deden dat echt niet. Burgemeester Vos was zenuwachtig en zei op dringende toon: "Jullie gaan beginnen!" Waardoor je toch een beetje bang werd voor de consequenties. Maar goed, ze konden doen wat ze wilden, we gingen niet aan het werk.'

De acties waren zo geregeld, dat de burgers geen gevaar liepen. Wim van der Lee: 'De burgers konden niet geschaad worden als er een ongeval of een brand was. Dan rukten we gewoon uit, daar was ik helemaal niet bang voor. Degenen die dienst hadden, waren er. Dat kon je niet verkopen, want ze dachten toch al dat we alleen maar zaten te kaarten en lol traptten. Dat deden we ook, maar meestal in de avonduren. In het begin werden de auto's eruit gereden, de jongens gingen zich vervelen, een balletje trappen, een voetbalwedstrijdje. Dat ging fout, dus ik heb op moeten treden, want de lampen vlogen je om de oren. We moesten wel zorgen dat de zaak heel bleef. Als er wat gebeurde, werd jij ter verantwoording geroepen. Verder ging alles rustig, want iedereen was aanwezig. Ze gingen naar huis, een paar uurtjes slapen en ze waren weer terug. De kazernes zaten vol met mensen.

Normaal zaten er over alle posten verdeeld een man of 40, nu hadden we er 80. Zeker voor de besprekingen kwamen ook degenen die vrij waren. Iedereen had er belang bij, dus we wilden het doen, maar iedereen moest er ook achter staan en dat is gelukkig gebeurd.'

De Abvakabo ondersteunde de actievoerders. Wim van der Lee: 'We hadden voornamelijk contact met Amsterdam en van de Abvakabo zat Ria Caljouw bij ons. Zij steunde onze acties en vertelde wat we het beste konden doen. Zij was de enige die steeds kwam, van de andere bonden hebben we weinig gezien. Ik heb veel steun aan haar gehad. Je kon dat niet

zelf, want er kwamen zoveel dingen op je af: rekeningen, alles bleef liggen. Je wist niet hoe lang het ging duren en die tent moest doorgaan. De mensen van de administratie wilden we niet binnen hebben, maar de post stapelde zich op. Dat was best vervelend. Er zaten haken en ogen aan, maar ik heb er geen spijt van gehad. Het was prachtig, een hele mooie tijd.’ Uiteindelijk werd het doel bereikt. Wim van der Lee: ‘De 120 gulden per maand onregelmatigheidstoeslag ging naar 370 gulden, dus het was de moeite waard geweest. Ik was er vijf dagen hartstikke druk mee. Ik was daar continu aanwezig, ik sliep daar ook. Ik had de verantwoording dat het goed verliep. Toen het bericht kwam dat de VNG beslist had dat de verhogingen doorgingen, was het gelijk afgelopen. We zijn de volgende dag volop aan het werk gegaan. Het is gelukkig hartstikke goed gegaan. Het is een ervaring waar ik nog wel eens aan terugdenk. Het valt me nog mee dat het zo is verlopen. Achteraf gezien stortte je je in een avontuur en je moest afwachten hoe dat allemaal verliep. Er is gelukkig niks gebeurd, maar voor hetzelfde geld escaleerde het en zat je met de brokken. Het was een zenuwachtige tijd, want mevrouw Vos liep te dringen net als onze commandant, vooral omdat hij van tevoren had gezegd: “Mijn jongens doen dat niet”. Nou zijn jongens deden het wel. We deden het niet voor niks, er moest geld loskomen.’

Aannamebeleid: eerste vrouwen

Het werd moeilijker om mensen te vinden en de aanname eisen veranderden. Huub Steins: ‘Eind jaren tachtig begonnen we met het maken van een profiel. We hebben ook gezegd dat iedereen duiker moest kunnen zijn. Dat hebben we later weer losgelaten. We wilden daar mensen voor nemen die bij wijze van spreke al duiker waren. Toen kwam er steeds meer aandacht voor het personeelswerk door meer te entameren op het feit of iemand goed is in een bepaald onderdeel en hem daar verder in te laten groeien. We hebben een periode gehad dat we weinig mensen hadden, dus dan moest je zorgen dat ze kwalitatief goed waren. Dan wilde je er een schaaap met vijf poten van maken. Met een groot deel lukte dat, maar een ander deel haakte af. We hadden iemand die was om de haverklap ziek. Die gaven we een jobje dat hij leuk vond. Geen problemen meer. Dan ging je mensen verantwoordelijk maken voor een klein onderdeel dat ze goed konden behappen en wat ze leuk vonden. Maar het is ontzettend moeilijk om dat voor iedereen te doen.’

Wim van der Lee: ‘De jongens gingen langer doorleren. Toen ik aangenomen werd, stond ik op een wachtlijst. Later konden ze moeilijker mensen krijgen. Ik ben een keer met Kees Schinning naar de Buurkerk geweest om mensen binnen te halen. Daar is ook Quinta op afgekomen. De aanname eisen werden lager en misschien waren sommige dingen ook achterhaald, want de dienst bouwen en wonen had ook zijn mensen en die wisten best of zo’n huis op instorten stond of niet. Maar vanwege de veiligheid hadden we het liefste vakmensen.’

Eerste vrouwen

Werkelijk iedereen heeft een mening over vrouwen bij de brandweer. De redenering van een aantal mannen is merkwaardig: ze vinden dat het moeilijk is om vrouwen op te nemen in de ploegen vanwege het gedrag van mannen, maar hun conclusie is dat men dus geen vrouwen had moeten aannemen, niet dat het gedrag van de mannen aangepakt moet worden. Wel hebben veel mannen die vroeger tegen waren, hun mening inmiddels herzien. Nu vinden ze vrouwen bij de brandweer geen probleem, want allen zeggen: de tijden zijn veranderd. ‘We waren het niet gewend,’ is eveneens veel gehoord commentaar.

(Veel) gehoorde argumenten tegen zijn: het is een mannenmaatschappij en vrouwen horen daar niet thuis; vrouwen zorgen voor problemen, ook in relaties (huwelijken); vrouwen zijn fysiek niet sterk genoeg; vrouwen zouden klachten over discriminatie kunnen indienen en dat zou tot ontslag kunnen leiden.

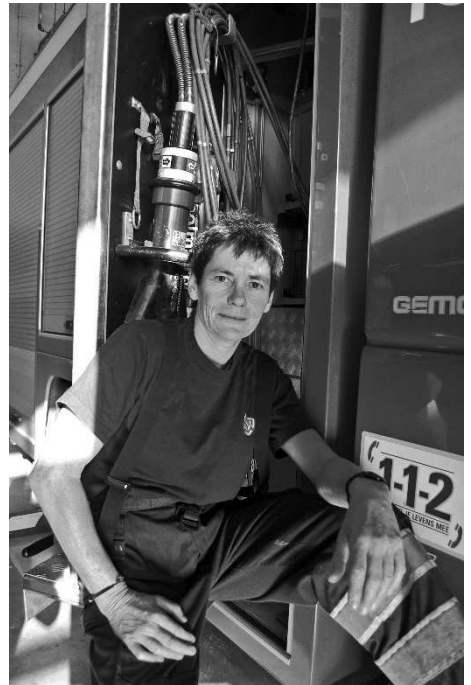
Argumenten voor zijn: het is onvermijdelijk; het zorgt voor diversiteit in je team en dat is prettig; er komen betere omgangsvormen in het team.

Het besluit om vrouwen aan te nemen was politiek: het Rijk en de gemeente wilde een afspiegeling van de bevolking terugzien in zijn werknemers. Van der Wolff wist het zo te regelen dat hij, omdat hij vrouwen aannam, als enige gemeentelijke dienst 100% compensatie kreeg voor de arbeidstijdverkorting. Huub Steins: ‘Als je dat goed wilde doen, moest je 50% vrouwen hebben. Die kreeg je nooit van zijn levensdagen. Bij de laatste arbeidstijdverkorting hebben we een truc uitgehaald, we hebben zoveel mogelijk allochtonen en vrouwen binnengehaald. Dat waren er drie, daar zat Quinta ook bij. Het was moeilijk om drie vrouwen te vinden en de hele acceptatie daarvan was nog moeilijker. Ik kan me herinneren, dat is best grappig, dat de directeur van de GGD ons kwam vertellen hoe wij met vrouwen om moesten gaan. We hebben gezegd: “Niet moeilijk doen, die natte groep is voor de vrouwen en klaar.” De algemene arbeidstijdverkorting, van een 40-urige werkweek naar een 36-urige werkweek, hebben we doorgerekend naar de 24-uurs diensten. We moesten er een man of tien bij hebben. Doordat wij drie vrouwen aannamen, konden we aan de regeltjes voldoen waar ze ons al jaren mee aan de kop zeurden. Wij waren de enige gemeentelijke dienst die 100% compensatie kreeg. Ik hoor Van der Wolff nog glunderen: je moet politiek denken. Hij had het voor elkaar gekregen, schitterend was dat. Wij moesten die compensatie hebben. Daar had je alles voor over bij wijze van spreke. Als je precies wilde doen wat de politiek wilde, moest je vrouwen nemen die licht gehandicapt zijn en van allochtone afkomst. De gemeente was toen alleen maar PvdA en die gingen dit soort dingen invoeren. Er werd niet gekeken of een dienst daar wel of niet geschikt voor was, het werd aan iedereen opgelegd. Dat noemden ze targets. Daar moest je in jaarverslagen verslag over uitbrengen. Dat was voor ons niet zo moeilijk, want er was geen personeelsuitbreiding geweest, dus kon je er niet aan voldoen.’

Quinta van Reedt

Dortland

Geboortedatum 10 augustus 1955
Geboorteplaats Utrecht
Datum in dienst 1 november 1985
Datum uit dienst 2010
Opleiding MAVO, 2^e monteur
AWALO, loodgieter, 3 jaar als loodgieter gewerkt
Functie Hoofdbrandwacht
Activiteiten binnen de brandweer
Bedrijfsledenvereniging Abvakabo (BLG)

Haar keuze voor de brandweer was zeker in die tijd geen gebruikelijke. Quinta van Reedt Dortland en Lenneke Derks waren de eerste twee vrouwen bij de beroepsbrandweer van Utrecht. De keuze kwam toevallig tot stand. ‘Ik las in het Utrechts Nieuwsblad dat toenmalig commandant Van der Wolff door zijn dochter die politicologie studeerde, gestimuleerd werd om vrouwen aan te nemen. Dat werd natuurlijk heel erg geprezen door de gemeente. Toen dacht ik, ik ken die wereld niet, maar dat lijkt me best leuk. Het is avontuurlijk en een beetje technisch.’

In eerste instantie was haar aanmelding niet echt heel erg serieus. ‘Ik probeerde het gewoon. Toen ik werd aangenomen zat ik in een heel andere wereld. Ik keek de kat uit de boom.’

De eerste jaren waren moeilijk, maar zeker de laatste tien jaar heeft ze het erg naar haar zin en de spanning gevonden die ze zoekt. ‘Het kan heel spannend zijn, maar ook dodelijk saai als je bij een grote brand buiten een beetje staat te blussen. Maar de actie en de spanning is waarom ik ben gebleven. Uiteindelijk voel ik me prima bij die dienst. Je zit toch in een club die je niet zo snel buiten die brandweer vindt. Je bent dat gewend, de afwisseling en de diensten. Elke andere werkgever zou saai zijn. In principe ben je al een beetje verpest. Ik denk dat het voor veel mensen geldt. Je moet een bepaalde spanning, een bepaalde stress, het lekker beulen, lekker kapot zitten, leuk vinden.’

Ook zij is trots op het werk dat ze doet. Wat ze gaat missen is duidelijk: ‘Dat is de humor en de familie. Het is toch nog steeds heel hecht.’

Opleiding

Cor Kraaijenhagen: ‘In Utrecht begon je met de basisopleiding. Je zat een aantal maanden in de klas. Je leerde zwemmen, deed het theorie- en het praktijkgedeelte. Dan deed je

examens en kwam je op een post terecht. Daar kreeg je een mentor en werd je begeleid. Zo rolde je langzaam in het vak. Ik had Wout Werenstein als mentor. Die was rechtlijnig, je wist wat je aan hem had. Het is zwart of het is wit, geen gesjoemel, dat is het vak. Wout was echt een vakman, daar heb ik het echt goed van geleerd. Wout liet me niet zwemmen. Je moest af en toe van het pad af om te improviseren, maar de lijnen en discipline waren belangrijk.’

Wim van Merkestein ging voor de bijtertjes. ‘Effe doorbijten, net iets meer doen dan je zelf denkt dat je kunt. Het echte willen, is belangrijker dan de fysieke prestatie op zich. Bij mijn eerste opleiding had ik een groepje van vier man een duurtest gegeven, met perslucht op in het bos lopen. Ik liep zelf ook mee om te laten zien dat het kon. Ze liepen te mopperen en te vloeken. Ik zei: “Ik kan het, jullie ook, jullie zijn jonger dan ik.” BBBBB mopperen in dat gelaatstuk, maar dan net over de drempel heen.’

Sam van Druten bleef een rebel. ‘Ik moest examen doen voor instructeur. Ik had samen met Cees van Dijk les en hij kreeg vrijstelling, want hij was brandmeester. Later moest hij het alsnog doen. Ik vond het een uitje, heel simpel. We moesten ‘s morgens op post Zuid komen. De leslokalen waren netjes ingericht. Toen kwam van Druten binnen in zijn trui. Iedereen liep netjes in zijn jasje, stropdasje om. “Waarom heb jij je jasje niet aan?” vroegen ze. “Omdat de kennis niet in mijn jasje zit, maar in mijn kop”, zei ik. Dat was al tegen het zere been. “Je komt niet representatief over”, was het antwoord. “Okay, dan doe ik mijn jasje aan.” Ik zat op een andere post dus ik kon mijn jasje niet halen. Ik kende een van die jongens en kreeg een jasje. Het was te klein. “Meneer de instructeur kunt u uw jasje dicht maken”, hoorde ik. Ik zei: “Mijnheer in het kader van de bezuinigingen is er voor mij geen nieuw jasje meer. Dus ik zal het hiermee moeten doen.” “Nou, doe je jasje uit. Waar zijn je epauletten?” zei hij. Kreeg je dat gezeur weer. Ik zei: “Laten we alsjeblieft niet lopen zeuren over epauletten. Kom ik hier om examen te doen of niet?” “Ja, maar u moet wel correct gekleed zijn.” “Dat was ik, u zegt dat ik mijn jasje uit moet doen.” Dan zaten daar kopstukken uit Den Haag en uit het hele land in die banken. Dan stond je daar, brutaal, die flair heb ik wel. Ik plakte een strook op zo’n ezels met flanel erop, donderde het bord naar beneden. Ik heb het wel gehaald.’

De lessen dienden ‘oude stijl’ in elkaar te worden gezet. Sam van Druten: ‘Van der Wolff was hoofd-instructeur en ik zei hem: “Ik kan een professionele videoband laten maken, want ik heb kennissen bij het Utrechts Nieuwsblad. Dat is de toekomst! Je gaat zitten en krijgt een hele les voorgeschoteld.” Dat mocht niet het moest op strookjes gemaakt worden. Iedereen zat ’s avonds met sjabloontjes op die strookjes met aan de onderkant van dat klittenband te tekenen. Ik zei tegen mezelf, Sam dat is niks voor jou, dat neemt teveel tijd in beslag. Ik ging naar de drukker van het Utrechts Nieuwsblad en hij vroeg me op papier te zetten hoe ik het wilde. Ik heb een blad gemaakt en leverde dat bij hem in. De volgende ochtend belde hij: “Sam hier heb je het.” Alles was netje gedrukt. Iedereen zat nog wekenlang op de post met sjabloontjes te tekenen. Ik draaide die proefles met mijn strookjes en iedereen vroeg waar ik die vandaan had. Ik zei: “Dat is nou een kwestie van